

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิด
เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

สถานการณ์การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในปัจจุบัน

ปัจจุบันปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลกได้ขยายวงกว้างมากขึ้นทั้งการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการจัดจำหน่ายในตลาด(Physical Markets) และบนสื่อออนไลน์ (Online Markets) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมของแต่ละประเทศ และการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกนานาชาติจับตามองว่ามีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาค่อนข้างมาก แม้ว่าไทยจะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาและปราบปรามมาโดยต่อเนื่อง แต่ก็ยังคงถูกประชาคมโลก และประเทศคู่ค้าเรียกร้องตลอดจนนำมาเป็นประเด็นในการเจรจาอยู่บ่อยครั้ง

สถานการณ์เฉพาะ

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) ได้ประกาศผลการทบทวนสถานะการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ภายใต้กฎหมายการค้าสหรัฐฯ มาตรา ๓๐๑ พิเศษ นอกรอบการทบทวนปกติ โดยปรับสถานะไทยให้ดีขึ้นจากบัญชีประเทศที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษ (Priority Watch List : PWL) เป็นบัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง (Watch List : WL) อีกทั้งในการประกาศผลการทบทวนสถานการณ์คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และในการทบทวนรอบปกติ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๑ ก็ยังคงประเทศไทยไว้ในบัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง (Watch List : WL) ซึ่งนับเป็นความสำเร็จของทุกหน่วยงานที่บูรณาการทำงานภายใต้แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาครั้งสำคัญ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑ สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) ได้ออกรายงานทบทวนรายชื่อตลาดที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูงทั่วโลก โดยในปี ๒๕๖๒ ไทยยังคงถูกจัดสถานะอยู่ในบัญชี WL แต่ในรายงาน Notorious Markets ก็ได้ระบุชื่อตลาดในประเทศไทยที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูง จำนวน ๒ แห่ง เป็นตลาดการค้าทั่วไป ๑ แห่งคือ ตลาดพัฒนาพงษ์ และตลาดออนไลน์ ๑ แห่ง คือ www.shopee.co.th

๒. สหภาพยุโรป

คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission : EC) ได้เผยแพร่รายงานการเฝ้าระวัง เรื่องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑ ระบุให้ การสนับสนุนการดำเนินการเพื่อป้องกันปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากับประเทศนอกสหภาพยุโรป เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของสหภาพยุโรป โดยในรายงานฯ ดังกล่าว ได้ระบุสถานการณ์การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานอกสหภาพยุโรป ซึ่งมีมากกว่า ๒๐ ประเทศ โดยแบ่งรูปแบบการละเมิดออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่

- ตลาดออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่
 - (๑) เว็บไซต์ที่ให้ บริการฝากและแบ่งปันข้อมูล (Cyberlocker)
 - (๒) เว็บไซต์ซอฟต์แวร์ที่ให้บริการแปลงข้อมูลเพลงและวิดีโอเพื่อดาวน์โหลด (Stream-ripping website)
 - (๓) เว็บไซต์รวมลิงค์ไปยังเว็บไซต์ละเมิดอื่นๆ (Linking and referring website)
 - (๔) เว็บไซต์ที่ให้บริการแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้ใช้ (Peer-to-peer and Bit torrent indexing website)
 - (๕) เว็บไซต์ที่ให้บริการดาวน์โหลดเพลงโดยเรียกเก็บค่าบริการ
 - (๖) เว็บไซต์ที่ให้บริการในการเข้าถึงภาพยนตร์หรือรายการโทรทัศน์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ (Hosting Providers)
 - (๗) เครือข่ายโฆษณาออนไลน์ที่สนับสนุนเว็บไซต์ที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ (Ad-networks)

- ตลาดขายสินค้าออนไลน์ ในส่วนของประเทศไทย รายงานฯ ระบุว่า พบการขายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนเว็บไซต์ Lazada.co.th ซึ่งเป็นเว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์รายใหญ่ของประเทศไทย
- ตลาดออนไลน์ที่ขายผลิตภัณฑ์ยา รายงานฯ ระบุว่า อุตสาหกรรมยาในสหภาพยุโรปได้รับผลกระทบจากการซื้อขายผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา คิดเป็นมูลค่ามากกว่า ๑๐.๒ พันล้านยูโร
- ตลาดที่เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยในรายงานฯ ดังกล่าว ได้ระบุรายชื่อตลาดที่พบการจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศต่างๆ จำนวน ๑๓ ประเทศ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย รายงานฯ ระบุว่า ศูนย์การค้า MBK เซ็นเตอร์ เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาขนาดใหญ่ของไทย นอกจากนี้ยังได้ระบุแหล่งจำหน่ายอื่นๆ ด้วย ได้แก่ ตลาดกลางคืนพัฒนาพงษ์ ตลาดจตุจักร ร้านค้าหาดป่าตอง (ภูเก็ต) ถนนคนเดินหาดละไม (เกาะสมุย) ตลาดโรงเกลือ (สระแก้ว) และศูนย์การค้าไมค์ซ็อบปิงมอลล์ (พัททยา)

๓ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ รับทราบการปรับสถานการณ์คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยภายใต้กฎหมายการค้าสหรัฐฯ มาตรา ๓๐๑ พิเศษ (Special ๓๐๑) จากบัญชีประเทศที่ต้องจับตามองพิเศษ (Priority Watch List: PWL) เป็นบัญชีประเทศที่ต้องจับตามอง (Watch List: WL) ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ ทั้งนี้ ได้มอบหมายให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้คณะอนุกรรมการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่มีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน ได้แก่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองทัพบก กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมศุลกากร กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และกรมทรัพย์สินทางปัญญา ดำเนินการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามแผนที่นำทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Roadmap) รวมถึงแผนงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Work Plan) อย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว และสามารถยกระดับการพัฒนา ระบบทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากลต่อไป

๔ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ รับทราบรายงานผลการทบทวนรายชื่อตลาดที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูง ประจำปี ๒๕๖๐ (๒๐๑๗ Out-of-Cycle Review of Notorious Markets) และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ตามหนังสือที่ นร ๕๑๐๐/๕๓ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เสนอความเห็นเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีความยั่งยืน ดังนี้

๑) ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ยังพบว่า มีผู้ลักลอบจำหน่ายสินค้าละเมิดเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์ในบางช่วงเวลาในพื้นที่ซึ่งเคยถูกระบุว่าเป็น Notorious Markets จึงเห็นควรที่ส่วนราชการที่รับผิดชอบและเจ้าของอาคารสถานที่ที่เกี่ยวข้อง จะต้องดำเนินการเฝ้าระวัง ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามตลอดจนบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เดิมอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันมิให้มีการลักลอบจำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเกิดขึ้นอีก

๒) การเฝ้าระวังและตรวจสอบไม่ให้มีพื้นที่ตลาดหรือศูนย์การค้าอื่นๆ นำสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามาจำหน่ายและนำไปสู่การประกาศเป็น Notorious Markets ในอนาคตเป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามและภาคเอกชนต่างๆ ดังนั้น กรมทรัพย์สินทางปัญญา, เจ้าของอาคารสถานที่ และเจ้าของสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา จะต้องประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ร่วมมือกันในการป้องกันมิให้มีการซื้อขายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวด

๓) การรวบรวมสินค้าของกลางที่หน่วยงานต่างๆ จับกุมหรือยึดได้เป็นจำนวนมากจากพื้นที่ Notorious Markets และพื้นที่อื่นๆ เมื่อดำเนินคดีถึงที่สุดแล้ว จะดำเนินกรรมวิธีเผาทำลายของกลางเป็นประจำทุกปี และยังได้กำหนดให้มีการดำเนินกรรมวิธีเผาทำลายของกลางเป็นกรณีพิเศษ จึงเป็นการประชาสัมพันธ์และแสดงออกถึงความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งป้องปรามผู้ที่จำหน่ายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่ส่งผลให้สำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (USTR) จะยังคงสถานะและ/หรือปรับสถานการณ์ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยให้ว่า ไม่มีตลาดที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูงในอนาคต

๕ คณะอนุกรรมการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (โดย พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี) ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๑ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๑ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อดำเนินการต่อไป

๖ สำหรับ บก.ปอศ.ก็ได้มีคำสั่งที่ ๘๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๑ แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๗ ล่าสุด ตร.ได้มีคำสั่งที่ ๕๕๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ศูนย์ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศป.ล.ต.ร.) โดยมีท่าน พล.ต.อ.ณัฐพร เพราะสุนทร ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็น ผู้อำนวยการศูนย์ฯ และ คำสั่ง ตร.ที่ ๕๙๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการตำรวจมาปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างศูนย์ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ